

Олександр Шамара

доктор філософії в галузі права,
старший дослідник, доцент,
радник директора Державної наукової установи
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»
<https://orcid.org/0000-0002-0571-0437>

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТАНУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ХБРЯ/CBRN ЗАГРОЗАМИ

У статті представлено результати аналізу стану, який склався у сфері криміналістичного забезпечення органів правопорядку, підрозділи яких здійснюють досудове розслідування злочинів, пов'язаних із радіологічними, хімічними, біологічними, ядерними загрозами, у тому числі міжнародних злочинів, вчинених на території України, констатовано наявність окремих проблем та запропоновані можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: криміналістика, радіологічні, хімічні, біологічні, ядерні загрози, досудове розслідування, криміналістичне забезпечення органів правопорядку, злочин, міжнародний злочин, орган правопорядку, кримінальний процесуальний кодекс, кримінальний кодекс, збір доказів.

Постановка проблеми. Виходячи з наявності у російської федерації зброї масового ураження, наявна реальна загроза можливості її застосування проти України, у зв'язку із чим може виникнути необхідність у процесуальній фіксації фактів застосування ворогом хімічних, біологічних, радіологічних, ядерних загроз (далі – ХБРЯ/CBRN). Так, силами оборони України за період з лютого 2023 року до березня 2024 року зафіксовано 1412 випадків застосування російською федерацією боєприпасів, споряджених небезпечними хімічними речовинами [1]. З лютого 2023 року по листопад 2024 року силами безпеки і оборони зафіксовано вже понад 4700 випадків застосування армією країни-агресора на території України, на лінії зіткнення боєприпасів, споряджених хімічними засобами [2]. За повідомленнями засобів масової інформації, наприкінці 2022 року Сполучені Штати Америки «ретельно готувалися» до того, що росія потенційно може ударити по Україні ядерною зброєю [3].

Слід констатувати про невідповідність положень деяких законів України та підзаконних актів, якими регулюється організація

діяльності органів досудового розслідування та криміналістичного забезпечення такої діяльності у сфері ХБРЯ/CBRN загроз, у тому числі під час документування міжнародних злочинів, вчинених на території України, умовам правового режиму воєнного стану та особливому періоду.

В Україні відсутні акредитовані (визнані на міжнародному рівні) лабораторії, які здатні проводити дослідження та ідентифікацію зразків бойових отруйних речовин (хімічної зброї) та всього спектра особливо небезпечних біологічних патогенних агентів (достовірні результати досліджень можуть бути отримані виключно за наявності еталонних зразків таких речовин, які відсутні в Україні). Дослідження щодо ізотопного складу і спектрометричного аналізу ядерних та радіаційних матеріалів здійснює Інститут ядерних досліджень Національної академії наук України, який не має акредитації для проведення судової експертизи з питань застосування ядерної зброї, інших ядерних та радіологічних загроз та не є науково-дослідною установою судових експертиз, експертною службою та не визначений таким у статті 7 Закону Укра-

їни «Про судові експертизи», тому процесуальне закріплення результатів дослідження державною бюджетною науковою установою у сфері ядерних та радіологічних загроз унеможлиблюється.

Метою статті є висвітлення окремих наявних проблемних питань стану криміналістичного забезпечення органів правопорядку, які здійснюють досудове розслідування злочинів, пов'язаних з ХБЯ/СБРН загрозами, в умовах правового режиму воєнного стану, особливого періоду, а також процесів, які здійснюються в цьому напрямі органами державної влади України.

Виклад основного матеріалу. Народними депутатами України у листопаді 2023 року (м. Нагасакі (Японія) в рамках міжнародної зустрічі Глобального партнерства G7 проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення (the G7 Global Partnership Against the Spread of Weapons and Materials of Mass Destruction (Global Partnership or GP) ініційовано створення на базі підкомітету з енергетичної безпеки відповідної Робочої групи для розробки та парламентського нагляду за впровадженням «Національного плану дій» з реагування на РХБЯ/СБРН загрози та відповідних регуляторних механізмів. За результатами засідання Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг Верховної Ради України було *створено Робочу групу з розробки та парламентського нагляду/моніторингу за впровадженням «Національного плану дій» з реагування на СБРН загрози та відповідних регуляторних механізмів.*

Основними завданнями Робочої групи є: розроблення та подання на затвердження відповідних комітетів Верховної Ради проєктів змін до законодавства, що регулює протидію РХБЯ/СБРН загрозам та інші аспекти у зазначеній сфері; моніторинг та контроль за виконанням відповідної нормативно-правової бази, розпоряджень органів виконавчої влади у взаємодії з Радою національної безпеки і оборони України; координація проєктів міжнародної технічної допомоги; протидія дезінформації у сфері РХБЯ/СБРН. До складу роботи Робочої групи увійшли представники інших комітетів парламенту України, загалом одинадцять народних депутатів України (члени Робочої групи), серед яких три голови відповідних комітетів Верховної Ради України, інші народні депутати України очолюють підкомітети відповідних

комітетів парламенту України, які вони представляють, а саме: Комітет з питань економічного розвитку; Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки; Комітет з питань правоохоронної діяльності; Комітет з питань екологічної політики та природокористування; Комітет з питань енергетики та житлово-комунальних послуг; Комітет з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування. Крім того, до складу Робочої групи долучені представники таких державних органів України: Міністерства оборони України; Генерального штабу Збройних сил України; Офісу Генерального прокурора; Міністерства внутрішніх справ України; Служби безпеки України; Національної поліції України; Державної прикордонної служби України; Державної служби України з надзвичайних ситуацій; Національної гвардії України; Державної інспекції ядерного регулювання України; Державного космічного агентства України; НАК «Енергоатом»; Державного агентства України з управління зоною відчуження; Міністерства енергетики України; Міністерства охорони здоров'я України; Національного інституту стратегічних досліджень та ін.

Робочою групою парламенту України звернуто окрему увагу на проблемні питання під час організації та здійснення документування міжнародних злочинів, вчинених представниками країни-агресора на території України із застосуванням хімічної зброї, задушливих чи отруйних газів та інших заборонених засобів ведення війни, за напрямом РХБЯ/СБРН загроз та криміналістичного забезпечення діяльності органів досудового розслідування відповідних органів правопорядку України.

Так, Робочою групою парламенту України констатовано та враховано факт відсутності в Україні акредитованих (визнаних на міжнародному рівні) лабораторій, які здатні проводити дослідження та ідентифікацію зразків бойових отруйних речовин (хімічної зброї) та всього спектра особливо небезпечних біологічних патогенних агентів (достовірні результати досліджень можуть бути отримані виключно за наявності еталонних зразків таких речовин, які відсутні в Україні). Одним з напрямів вирішення ситуації, що склалася, є прийняття 24 квітня 2024 року парламентом України проєкту Закону України «Про ратифікацію Додаткової угоди між Україною та Технічним секретаріатом Організації із заборони

хімічної зброї про привілеї та імунітети для візитів технічної допомоги», поданого Президентом України [4]. 13 травня 2024 року Президент України підписав Закон України «Про ратифікацію Додаткової угоди між Україною та Технічним секретаріатом Організації із заборони хімічної зброї про привілеї та імунітети для візитів технічної допомоги», яким ратифіковано Додаткову угоду між Україною та Технічним секретаріатом Організації із заборони хімічної зброї про привілеї та імунітети для візитів технічної допомоги, підписаної у м. Київ 1 серпня 2023 року та м. Гаага 9 серпня 2023 року. Ратифікація такої Угоди, як це зазначено у пояснювальній записці до законопроекту, дозволить забезпечити виконання внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання чинності вказаною Додатковою угодою, що створить правові підстави для поглиблення технічного співробітництва між Україною та Технічним секретаріатом Організації із заборони хімічної зброї шляхом здійснення візитів технічної допомоги, зокрема для аналізу проб токсичних хімічних агентів, які держава-агресор застосовувала, готувалася застосувати або може застосувати проти військовослужбовців Збройних сил України, інших представників сектору безпеки і оборони України та/або цивільного населення України.

Указом Президента України від 17 липня 2024 року № 467 утворено делегацію України для участі у засіданнях Виконавчої ради Організації по забороні хімічної зброї у 2024–2026 роках [6].

У зв'язку з цим слід констатувати, що під час здійснення документування злочинів, пов'язаних із РХБЯ/CBRN загрозами, зростає необхідність проведення відповідних криміналістичних досліджень зразків та проб як на національному, так і міжнародному рівнях. Однак на сьогодні процедура відбору проб, отримання права поводження із небезпечними речовинами (особливо ядерними матеріалами), роботи зі зразками, їх переміщенням, передачі в установи та іноземним партнерам для дослідження та переміщення через державний та митний кордони України, проведення експертизи в межах України ускладнюються численними проблемами, у тому числі пов'язаними із недосконалістю чинного правового регулювання. У разі застосування ворогом зброї масового ураження

збір доказів та подальше проведення дій із ними як радіоактивними матеріалами передбачають наявність допуску особи до особливих робіт відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.12.1997 № 1471 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки для надання фізичним особам допуску до виконання особливих робіт на ядерних установках, з ядерними матеріалами, радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання» [7]. За відсутності такого допуску у разі фактичного поводження із радіоактивними матеріалами, в тому числі збору криміналістичних зразків, дії особи можуть кваліфікуватись за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого статтею 265 (Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами) Кримінального кодексу України. Аналогічна ситуація матиме місце і у разі перевезення відібраних зразків радіоактивних матеріалів, а також перевезення джерел іонізуючого випромінювання, контроль над яким втрачено внаслідок бойових дій. До того ж відповідні проби та зразки можуть бути як безпосередньо речовинами, так і супутніми предметами, в яких міститимуться їх залишки чи сліди застосування (людські тіла, трупи тварин та їх фрагменти, інші біологічні зразки, нерозірвані боєприпаси, проби води, ґрунту тощо), що додатково ускладнює порядок поводження з ними. Фактично уповноваженим представникам органів досудового розслідування доведеться у кожному конкретному випадку вирішувати питання про звільнення від кримінальної відповідальності осіб, причетних до розслідування відповідного злочину. Оскільки згідно з частиною четвертою статті 265 КК України особа, яка вчинила злочин, передбачений частиною першою цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона добровільно здала органам влади радіоактивні матеріали (джерела іонізуючого випромінювання, радіоактивні речовини або ядерні матеріали, що перебувають у будь-якому фізичному стані в установці або виробі чи в іншому вигляді) [8].

Станом на сьогодні поводження із радіоактивними, ядерними речовинами (переміщення, зберігання, транспортування, у тому числі через державний кордон) забезпечує критично недостатня кількість державних спеціально уповноважених суб'єктів.

Виключно ці суб'єкти здійснюють збирання, перевезення, приймання твердих радіоактивних відходів, у тому числі у вигляді відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання, розміщення радіоактивних відходів у спеціальних сховищах на промислових майданчиках, у яких має забезпечуватись їх безпечне зберігання та збереженість. Також вони залучаються до невідкладних дій компетентних органів із ліквідації аварійних ситуацій, у разі виявлення «покинутих» джерел іонізуючого випромінювання чи перебування таких у незаконному обігу. Всі такі джерела направляються до сховищ спеціалізованих підприємств, де забезпечується їх безпечне та контрольоване зберігання. Однак працівники зазначених установ є цивільними особами, а тому їх перебування в зоні бойових дій та, відповідно, відібрання зразків і їх подальше переміщення неможливе. Поряд із цим потребує нормативного врегулювання правова природа вилучених зразків, їх переміщення, подальші передачі та зберігання, адже у випадку вилучення таких зразків під час досудового розслідування ці речовини та предмети, відповідно до статті 98 Кримінального процесуального кодексу України, належать до речових доказів із відповідними вимогами щодо їх зберігання та поводження, у тому числі в контексті отримання допуску до роботи із радіоактивними матеріалами.

На сьогодні в Україні відсутні судово-експертні установи та акредитовані (визнані на міжнародному рівні) лабораторії, які здатні проводити дослідження та ідентифікацію зразків бойових отруйних речовин (хімічної зброї) та всього спектра особливо небезпечних біологічних патогенних агентів (достовірні результати досліджень можуть бути отримані виключно за наявності еталонних зразків таких речовин, які відсутні в Україні). Державними спеціалізованими установами в розумінні Закону України «Про судову експертизу» є науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України; науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України; експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України. Виключно державними спеціалізованими установами

здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз, які на сьогодні не мають можливості здійснювати експертне дослідження ядерних матеріалів.

Водночас дослідження щодо ізотопного складу і спектрометричного аналізу ядерних та радіаційних матеріалів здійснює Інститут ядерних досліджень Національної академії наук України, що не має акредитації для проведення судової експертизи з питань застосування ядерної зброї. Отже, процесуально закріпити результати дослідження судово-експертними установами в Україні неможливо. Ймовірним шляхом вирішення вказаної проблеми є залучення іноземних експертів відповідно до статті 23 Закону України «Про судову експертизу» [9], згідно з якою керівники державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи, у необхідних випадках мають право за згодою органу або особи, що призначили судову експертизу, включати до складу експертних комісій провідних фахівців інших держав. Такі спільні експертні комісії здійснюють судові експертизи за нормами кримінального процесуального законодавства України. Однак поняття «включати до складу експертних комісій провідних фахівців інших держав» не повністю розкриває зміст такої дії, насамперед у частині лабораторного дослідження зразків в експертних установах за межами України [10].

Слід звернути увагу, що парламентом України було здійснено спробу унормування в Кримінальному процесуальному кодексі України можливість використання довідки, висновку спеціаліста під час досудового розслідування, у тому числі до внесення відомостей досудового розслідування. Завданнями законопроекту є передбачення можливості використання довідки, висновку спеціаліста під час досудового розслідування, у тому числі до внесення відомостей досудового розслідування, оскільки поставлена мета, на думку ініціаторів законопроекту, може бути досягнута, зокрема у спосіб внесення змін до частини третьої статті 71 Кримінального процесуального кодексу України, частини другої статті 99 Кримінального процесуального кодексу України та частини третьої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України. Законопроектом

передбачається доповнити частину четверту статті 71 Кримінального процесуального кодексу України новим пунктом 9, передбачивши можливість спеціалістом надавати довідки та висновки з питань, що належать до сфери його знань стосовно ідентифікації особи, зброї, наркотичних речовин, вибухотехнічних пристроїв, предметів, речовин і слідів вибуху, під час досудового розслідування кримінальних правопорушень [11]. Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні» законодавець передбачив, що *«У разі необхідності та за наявності підстав може бути залучено з іноземної держави, міжнародної організації як спеціаліста фахівця у галузі хімічної, біологічної, радіаційної, ядерної чи іншої зброї»* [12]. Проте навіть таке нововведення залишає багато питань неврегульованими в правозастосуванні, зокрема, як на стадії збору доказів за фактом застосування армією країни-агресора на території України, на лінії зіткнення боєприпасів, споряджених хімічними засобами, так і під час здійснення криміналістичного забезпечення органів правопорядку, підрозділи яких здійснюють досудове розслідування злочинів, пов'язаних хімічними загрозами.

Одночасно із цим Координаційна рада з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України як шлях вирішення проблеми пропонує механізм міжнародного співробітництва. У цьому разі дослідження повинно проводитися за кордоном відповідно до законодавства іноземної держави, а тому висновок експерта не матиме законної сили висновку експерта у кримінальному провадженні. Такий шлях не вирішує питання правової природи зразків та відповідно унеможливує застосування яких-небудь норм законодавства під час поведінки із ними. До того ж така концепція не враховує необхідності виконання в межах міжнародного співробітництва саме слідчих дій, а призначення та проведення експертного дослідження є процесуальною дією. Відповідно, виникає необхідність передачі отриманих зразків та речовин іноземним державам для проведення досліджень та експертиз. Також невирішеним є питання щодо можливого

порядку міжнародної передачі відповідних проб та зразків, які можуть містити бойові отруйні речовини (хімічну зброю), біологічні патогенні агенти (біологічну зброю), а також ядерні матеріали чи радіоактивні речовини (утворені внаслідок застосування ядерної зброї, так звані «ядерні опади»). Дискусійним є і порядок переміщення відповідних зразків через державний та митний кордон України, а також врегулювання питання із наявністю переміщуваних речовин в Єдиному списку товарів подвійного використання [13].

З огляду на наведене для криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування, які здійснюють розслідування кримінальних правопорушень у сфері РХБЯ/CBRN загроз, доцільно на базі вже наявних науково-дослідних установ судових експертиз та/або експертних служб створити в Україні експертні установи, акредитовані (визнані на міжнародному рівні) із лабораторіями, оснащеними передовим обладнанням та забезпечені висококваліфікованими фахівцями, які будуть здатні проводити дослідження та ідентифікацію зразків бойових отруйних речовин (хімічної зброї) та всього спектра особливо небезпечних біологічних патогенних агентів, а також проводити експертні дослідження щодо ізотопного складу і спектрометричного аналізу ядерних та радіаційних матеріалів або створити нову науково-дослідну установу судових експертиз за цим напрямом криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування.

З цією метою Робочою групою для розробки та парламентського нагляду за впровадженням «Національного плану дій» з реагування на РХБЯ/CBRN загрози та відповідних регуляторних механізмів у 2024 році було ініційовано перед керівником Уряду України питання щодо визначення відповідального органу державної влади за проведення судово-криміналістичної експертизи у сфері хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної безпеки.

На підставі доручення Прем'єр-міністра України від 6 листопада 2024 року № 35304/1/1-24 до звернення народних депутатів України від 29 жовтня 2024 року № 424д9/7-2024/238416 і листа Служби безпеки України від 23 жовтня 2024 року № 6/13089 Віцепрем'єр-міністром з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України – Міністром юстиції України було

організовано та проведено 12.11.2024 року нараду з обговорення питання щодо визначення державної інституції, відповідальної за проведення судово-криміналістичної експертизи у сфері хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної безпеки за участю представників парламенту України, Міністерства юстиції України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної інспекції ядерного регулювання України.

На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 6 листопада 2024 року № 35304/1/1-24, за результатами проведеної наради листом за № 159317/14716-4-24/6.1 від 18 листопада 2024 року Віцепрем'єр-міністром з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України – Міністром юстиції України було поінформовано заінтересовані сторони щодо підтримки пропозицій Робочої групи з розробки та парламентського нагляду/моніторингу за впровадженням «Національного плану дій» з реагування на ХБРЯ/CBRN загрози *щодо визначення Міністерства юстиції України відповідальним органом за проведення судово-криміналістичної експертизи у сфері хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної безпеки.*

Висновки. Рішення, прийняте на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 6 листопада 2024 року № 35304/1/1-241, яким визначено Міністерство юстиції України відповідальним органом за проведення судово-криміналістичної експертизи у сфері хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної безпеки, потребуватиме подальшої копіткої та послідовної роботи з метою посилення спроможностей криміналістичного забезпечення органів правопорядку, підрозділи яких здійснюють досудове розслідування злочинів, пов'язаних із радіологічними, хімічними, бактеріологічними, ядерними загрозами, у тому числі міжнародних злочинів, вчинених на території України. У найкоротший термін Координаційній раді з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України доцільно розробити проєкт Концепції щодо розвитку криміналістичного забезпечення органів правопорядку, підрозділи яких здійснюють досудове розслідування злочинів, пов'язаних із РХБЯ/CBRN загрозами, у тому числі міжнародних злочинів, вчинених на території України, та подати його на розгляд Кабінету Міністрів України.

Також необхідно провести послідовну роботу у сфері унормування наявних проблемних питань у сфері, що є предметом цієї наукової статті, зокрема Кабінету Міністрів України переглянути Постанову Кабінету Міністрів України від 25.12.1997 № 1471 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки для надання фізичним особам допуску до виконання особливих робіт на ядерних установках, з ядерними матеріалами, радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання» з метою приведення її положень до правового режиму воєнного стану та особливостей документування злочинів, пов'язаних із РХБЯ/CBRN загрозами, органами досудового розслідування, з метою надання (спрощеного) допуску у разі фактичного поводження із радіоактивними матеріалами, в тому числі збору криміналістичних зразків, слідчим, прокурорам, експертам відповідних судово-експертних установ, переглянути інші нормативно-правові акти у цій сфері.

Офісу Генерального прокурора, виходячи з функції прокуратури, здійснювати нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, визначених статтею 2 Закону України «Про прокуратуру» та відповідно до статті 131¹ Конституції України, здійснювати організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку [14; 15], спільно з відповідними органами правопорядку розробити зміни до кримінального процесуального законодавства України та підзаконних актів з метою унормування проблемних питань збору доказів та проведення криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування, інших проблемних питань під час здійснення розслідування злочинів у сфері РХБЯ/CBRN загроз.

З метою криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування під час здійснення розслідування злочинів у сфері РХБЯ/CBRN загроз Міністерству юстиції України на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 6 листопада 2024 року № 35304/1/1-24 щодо визначення Міністерства юстиції України відповідальним органом

за проведення судово-криміналістичної експертизи у сфері хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної безпеки надати Уряду України та Робочій групі парламенту України бачення щодо створення в Україні на базі вже наявних науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України або створення нової науково-дослідної установи судових експертиз, акредитованої (визнаної на міжнародному рівні) із лабора-

торіями, та щодо її оснащення передовим обладнанням, забезпечення висококваліфікованими фахівцями, які будуть здатні проводити дослідження та ідентифікацію зразків бойових отруйних речовин (хімічної зброї) та всього спектра особливо небезпечних біологічних патогенних агентів, а також проводити експертні дослідження щодо ізотопного складу і спектрометричного аналізу ядерних та радіаційних матеріалів.

Список використаної літератури:

1. Тенденція до зростання, а використання ворогом небезпечних хімічних речовин стало системним. Офіційний сайт Збройних сил України. URL: <https://www.zsu.gov.ua/%e2%98%a3%ef%b8%8ftendencziya-do-zrostannya-a-vykorystannya-vorogom-nebezpechnyh-himichnyh-rechovyn-stalo-systemnym/>.
2. Лист Служби безпеки України від 14 листопада 2024 року № 6/K0-4140/27.
3. Exclusive: US prepared "rigorously" for potential Russian nuclear strike in Ukraine in late 2022, officials say. URL: <https://edition.cnn.com/2024/03/09/politics/us-prepared-rigorously-potential-russian-nuclear-strike-ukraine/index.html>.
4. Проект Закону України «Про ратифікацію Додаткової угоди між Україною та Технічним секретаріатом Організації із заборони хімічної зброї про привілеї та імунітети для візитів технічної допомоги» від 02.01.2024 № 0244. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43477>.
5. Закон України «Про ратифікацію Додаткової угоди між Україною та Технічним секретаріатом Організації із заборони хімічної зброї про привілеї та імунітети для візитів технічної допомоги» 24 квітня 2024 року № 3652-IX. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3652-IX#Text/>.
6. Указ Президента України «Про забезпечення членства України у Виконавчій раді Організації по забороні хімічної зброї» від 17 липня 2024 року № 467. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4672024-51457>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.1997 № 1471 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки для надання фізичним особам допуску до виконання особливих робіт на ядерних установках, з ядерними матеріалами, радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1471-97-%D0%BF#Text>.
8. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
10. Аналітична записка «Проблеми криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування під час розслідування злочинів, пов'язаних із радіологічними, хімічними, біологічними та ядерними загрозами»: лист Національного інституту стратегічних досліджень від 14 травня 2025 року № 293/386.
11. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України з метою оптимізації залучення спеціалістів під час досудового розслідування від 20 вересня 2023 року № 10075. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42822>.
12. Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні» від 9 жовтня 2024 року № 4009-IX. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4009-IX#Text>.
13. Шамара О. В., Комашко В. В. Проблеми криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування під час розслідування злочинів, пов'язаних із РХБЯ (CBRN) загрозами. *Судово-експертна діяльність: збереження наукового та кадрового потенціалу в умовах воєнного стану*: IV Всеукраїнський форум судових експертів (м. Львів, 7 червня 2024 р.). Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. С. 401–408.
14. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
15. Конституція України, 28 червня 1996 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

References:

1. Tendentsiia do zrostannia, a vykorystannia vorohom nebezpechnykh khimichnykh rehovyn stalo systemnym. Ofitsiinyi sait Zbroinykh syl Ukrainy. Retrieved from: <https://www.zsu.gov.ua/%e2%98%a3%ef%b8%8ftendencziya-do-zrostannya-a-vykorystannya-vorogom-nebezpechnykh-himichnykh-rehovyn-stalo-systemnym/>.
2. Lyst Sluzhby bezpeky Ukrainy vid 14 lystopada 2024 roku № 6/KO-4140/27.
3. Exclusive: US prepared “rigorously” for potential Russian nuclear strike in Ukraine in late 2022, officials say. Retrieved from: <https://edition.cnn.com/2024/03/09/politics/us-prepared-rigorously-potential-russian-nuclear-strike-ukraine/index.html>.
4. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro ratyfikatsiiu Dodatkovoi uhody mizh Ukrainoiu ta Tekhnichnym sekretariatom Orhanizatsii iz zaborony khimichnoi zbroi pro pryvilei ta imunitety dlia vizytiv tekhnichnoi dopomohy» vid 02.01.2024 № 0244. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43477>.
5. Zakon Ukrainy «Pro ratyfikatsiiu Dodatkovoi uhody mizh Ukrainoiu ta Tekhnichnym sekretariatom Orhanizatsii iz zaborony khimichnoi zbroi pro pryvilei ta imunitety dlia vizytiv tekhnichnoi dopomohy», 24 kvitnia 2024 roku № 3652-IX. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3652-IX#Text/>.
6. Ukaz Prezidenta Ukrainy «Pro zabezpechennia chlenstva Ukrainy u Vykonavchii radi Orhanizatsii po zaboroni khimichnoi zbroi» vid 17 lypnia 2024 roku № 467. Ofitsiinyi sait Prezidenta Ukrainy. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/4672024-51457>.
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.12.1997 № 1471 «Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia spetsialnoi perevirky dlia nadannia fizychnym osobam dopusku do vykonannia osoblyvykh robot na yadernykh ustanovkakh, z yadernymy materialamy, radioaktyvnymy vidkhodamy, inshymy dzherelamy ionizuiuchoho vyprominennia». Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1471-97-%D0%BF#Text>.
8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku № 2341-III. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Zakon Ukrainy «Pro sudovu ekspertyzu» vid 25 liutoho 1994 roku № 4038-XII. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
10. Analitychna zapyska «Problemy kryminalistychnoho zabezpechennia orhaniv dosudovoho rozsliduvannia pid chas rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz radiolohichnymy, khimichnymy, biolohichnymy ta yadernymy zahrozamy»: lyst Natsionalnogo instytutu stratehichnykh doslidzhen vid 14 travnia 2025 roku № 293/386.
11. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy z metoiu optymizatsii zaluchennia spetsialistiv pid chas dosudovoho rozsliduvannia vid 20 veresnia 2023 roku № 10075. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42822>.
12. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia, Kryminalnogo ta Kryminalnogo protsesualnogo kodeksiv Ukrainy shchodo optymizatsii diialnosti spetsialistiv u kryminalnomu provadzhenni» vid 9 zhovtnia 2024 roku № 4009-IX. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4009-IX#Text>.
13. Shamara O. V., Komashko V. V. Problemy kryminalistychnoho zabezpechennia orhaniv dosudovoho rozsliduvannia pid chas rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz RKhBla (CBRN) zahrozamy. *Sudovo-ekspertna diialnist: zberezhenia naukovoho ta kadrovoho potentsialu v umovakh voiennoho stanu*: IV Vseukrainskyi forum sudovykh ekspertiv (m. Lviv, 7 chervnia 2024 r.). Odesa: Vydavnytstvo «Iurydyka», 2024. S. 401–408.
14. Zakon Ukrainy «Pro prokuraturu» vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1697-VII. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
15. Konstytutsiia Ukrainy, 28 chervnia 1996 roku. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Oleksandr Shamara. Some concerns the state of forensic support of pre-trial investigation bodies when investigating crimes related to CBRN threats

The article presents the results of the analysis of the current situation on the forensic support of law enforcement agencies the units of which conduct pre-trial investigation of crimes related to radiological, chemical, biological, nuclear threats, including international crimes committed on the territory of Ukraine. The author determines some problems and suggests possible solutions.

Keywords: criminalistics, radiological, chemical, biological, nuclear threats, pre-trial investigation, forensic support of law enforcement agencies, crime, international crime, law enforcement agency, criminal procedure code, criminal code, evidence collection.